Hazırlayan: Cengiz Ertem

LITTERA

EDEBİYAT YAZILARI

ürün yayınları

Cilt:20

Hazırlayan: Cengiz Ertem

LITTERA

EDEBİYAT YAZILARI

CİLT/VOLUME: XX

LITTERA ORTAK KİTAP 20
Dünya Edebiyatları Araştırma ve İnceleme Ortak Kitabı
Revue d'études et recherches sur les littératures du monde
Journal for the Study and Research of World Literatures

Genel Yayın Yönetmeni/Editeur/Editor
Prof. Dr. Cengiz Ertem

Yayın Kurulu/Comité de publication/Editorial Board
Prof. Dr. Olcay Önertoy, Prof. Dr. Pulat Otkan, Prof. Dr. Tuna Ertem, Prof. Dr. Nedim Kula, Metin Turan

Danışma Kurulu/Comité consultatif/Advisory Board
Prof. Dr. Sevda Şener (Ankara Üniversitesi), Prof. Dr. Gürsel Aytaç (Ankara Üniversitesi), Prof. Dr. Ayşegül Yüksel (Ankara Üniversitesi), Prof. Dr. Alain Goulet (Caen Üniversitesi-Fransa) Prof. Dr. Tuğrul İnal (Hacettepe Üniversitesi), Prof. Dr. Oya Batum Menteşe (Atılım Üniversitesi), Prof. Dr. Michel L. Bareau (CIRMSB-Portekiz), Prof. Dr. Tanju İnal (Bilkent Üniversitesi), Prof. Dr. Damien Zanone (Stendhal Üniversitesi-Grenoble 3 -Fransa)

Hakemler/Comité scientifique/Scientific Committee
Prof. Dr. Olcay Önertoy (Ankara Üniversitesi), Prof. Dr. Belgin Elbir (Ankara Üniversitesi), Prof. Dr. Altan Aykut (Ankara Üniversitesi), Prof. Dr. Musa Yaşar Sağlam (Hacettepe Üniversitesi), Prof. Dr. Onur Bilge Kula (Hacettepe Üniversitesi), Prof. Dr. Kemal Özmen (Hacettepe Üniversitesi), Prof. Dr. Ali Kaş (Orta Doğu Teknik Üniversitesi), Prof. İsmail Kaya (Doğuş Üniversitesi), Prof. Dr. Ertuğrul Önalp (Ankara Üniversitesi), Prof. Dr. Tuna Ertem (Ankara Üniversitesi), Prof. Dr. Zeynep Günal (Gazi Üniversitesi)

Basıma Hazırlayanlar/Comité de Rédaction/Committee of Printing
Ahmet Bayaz, Doç. Dr. Şebnem Atakan, Yard. Doç. Dr. Nurmelek Demir

LITTERA Edebiyat Yazıları'nda yayımlanan yazılar, Yayın Yönetmeni'nden ya da Yayın Kurulu'ndan izin alınmaksızın, başka bir yerde yayımlanamaz. Yazıların sorumluluğu yazarlarına aittir, Ortak Kitap'ı bağlamaz.

Articles publiés dans ***LITTERA Edebiyat Yazıları*** ne doivent pas être publiés ailleurs sans l'autorisation de l'Editeur ou du Comité de Publication. La responsabilité des articles incombe aux auteurs, l'organisme éditeur de l'Ouvrage Collectif n'est aucunement responsable.

An article published in ***LITTERA Edebiyat Yazıları*** may not be published elsewhere without the permission of the Editor or the Editorial Board. The responsibilitie of the published articles rests withauthors.

Bu Ortak Kitap Fransız Büyükelçiliği Kültür Servisi'nin katkılarıyla yayımlanmıştır
Cet Ouvrage Collectif a paru avec le soutien du Service Culturel de l'Ambassade de France
The publication of this book of Collected Essays owes much to the contribution of the Cultural Department of the French Embassy

ISBN 978-9944-761-07-9
ISSN 1300-9427
İletişim/ Correspondance / Correspondence
Belgegeçer-Télécopie-Fax:(0312.250 37 52)
e-posta-e-mail: cengizertem@ttmail.com; ertem@hacettepe.edu.tr
Web: littera.hacettepe.edu.tr
Basım Tarihi/Date d'impression/Date of print: Haziran/Juin/June 2007
Baskı-Impression/Print: Omay Ofset İvedik Organize Sanayi Bölgesi Ağaç Metal Sitesi 27. Cad. 644. Sokak No:25-27 Ostim Ankara Tel: 394 57 30
Ürün Yayınları bir Uluslararası Eğitim Öğretim Ltd. Şti. Kuruluşudur.

İÇİNDEKİLER
SOMMAIRE/CONTENTS

Alman Kültürü ve Edebiyatı
Culture et Littérature allemandes / German Culture and Literature

Mehmet Osman Toklu
Nietzsche'nin Yaşamöyküsünde Müziğin Yeri 5

Oktay Saydam
Alman Edebiyat Çevrelerinde Orhan Pamuk Yapıtlarının Alımlanması - 1990-2006 Yılları Arasında Bazı Alman Gazetelerine Yansıyanlar 11

Ünal Kaya
Alman Kısa Öyküsü 21

Sevil Onaran
Friedrich Dürrenmatt'ın Grotesk Dünyası. "Die Panne"(Kaza) Öyküsündeki "Grotesk "Öğelerin Açılımları 25

Fransız Edebiyatı / Litterature française / French Literature

Gülser Çetin
Roland Bareilles'in Osmanlı'nın Alacakaranlığı adlı yapıtında Türk imgesi 41

İngiliz ve Amerikan Edebiyatları / Littératures anglaise et américaine / English and American Literature

Sema E. Ege
On Sekizinci, On Dokuzuncu Yüzyıl Amerikan ve İngiliz Yazınlarında Gelişim, Yazar ve Yazım (Sanat ve Bilim-Bilgi) 49

Belgin Elbir
Charles Dickens'ın Kasvetli Ev Romanında Anlatıcılar ve Anlatım Yöntemleri 65

İspanyol Edebiyatı / Littérature espagnole / Spanish Literature

Michel L. Bareau
Percepcion diffractée et reconstruction anamorphique: Cervantes, Luis de León, Quevedo, Góngora 79

Türk Edebiyatı / Luittérature turque / Turkhis Literature

Onur Bilge Kula
Oya Baydar Romanında Erk ve Erklilik Sorunsalı 91

Svetlana N. Uturgauri
Nâzım Hikmet'in Düzyazı Sanatı: "Yaşamak Güzel Şey Be Kardeşim" Romanı, Çev.Zeynep Günal. 101

Çağdaş Yunan Edebiyatı
Littérature grecque contemporaine / Contemporary Greek Literature

İbrahim Kelağa Ahmet
Çağdaş Yunan Çocuk Edebiyatında Tarihsel Roman: Alki Zei'nin "Petro'nun Uzun Gezintisi" Adlı Romanı 111

Çeviribilim / Traductologie / Translation

İsmail İşcen
Wissenschaftstheorie und Gegenstandsorientiertheit –Studie zu dem Problem der ü- wissenschaftlichen Gegenstandsbestimmung- 123

Damla Demirözü
Yunan Romanından Türk Anlatısına Yapılan Çeviriler ya da İki Ülke İlişkilerinin Edebiyat Üzerinden Okunması 137

Neslihan Kansu Yetkiner
Çevirmen Kararları ve Sorumluluğu Bağlamında Bir Kampanya Metninin Çözümlenmesi 145

Çeşitli İncelemeler / Considérations générales / Various Studies

Tuğrul İnal
Bir Okuma Önerisi Olarak Empati Yöntemi 157

Trevor Hope
Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Batı Dilleri ve Edebiyatları Bölümü tarafından 21-24 Kasım 2006 tarihlerinde düzenlenen "Yazınsal Türler" sempozyumunu değerlendirme konuşması 165

*İbrahim Kelağa Ahmet**

ÇAĞDAŞ YUNAN ÇOCUK EDEBİYATINDA TARİHSEL ROMAN: ALKİ ZEİ'NİN "PETRO'NUN UZUN GEZİNTİSİ" ADLI ROMANI

SUMMARY

THE HISTORICAL NOVEL IN MODERN GREEK CHILDREN'S LITERATURE: "*PETROS' WAR*"[1] BY ALKI ZEI

In this paper, we are going to analyse the historical novel that is named *"Petros' War"* written by Alki Zei,, who is known with the literary works that she has written for children in Modern Greek Literature and who is known by Turkish readers with her novels titled "*The Tiger in the Shop Window*" and "*Achilles' Fiancée*". Before the analysis of the novel we are going to touch upon the notion of "Children's Literature" and the development of this literary genre and the historical develpment of "Children's Literature" and the present situation of this literary genre in Greece. Later, we are going to undertake the literary type named as "historical novel" and the characteristics of this type ,of which is the literary type of the novel that we are going to analyse. Also, we are going to argue especially, the role of this type in the literary works that are written for children.

***Key Words**: Children's Literature, historical novel, hunger, bondage, war.*

***Anahtar Sözcükler**: Çocuk Edebiyatı, tarihsel roman, açlık, işgal, savaş.*

Bu makalede Çağdaş Yunan Edebiyatında, daha çok çocuklara yönelik yazdığı eserleri ile tanınan ve Türk okurunun *"Vitrindeki Kaplan*[2]" ve *"Aşil'in Nişanlısı*[3]" adlı romanlarıyla kendisini tanıdığı Alki Zei'nin, *"Petronun Uzun Yolculuğu"* adlı tarihsel romanı incelenmektedir. Ancak romanın incelenmesinden önce çocuk edebiyatı kavramı ve bu edebi türün gelişimi üzerinde kısaca durulmakta ve ana hatlarıyla Yunanistan'da çocuk edebiyatının tarihsel gelişimi ve bugünkü durumu ele alınmaktadır. Daha sonra inceleme konusu romanın türü olan *"tarihsel roman"* ve bu roman türünün özellikleri ele alınmakta ve özellikle çocuklara yönelik edebi eserlerde bu roman türünün ne tür bir işlev yerine getirdiği sorgulanmaktadır.

* Öğr. Gör. Dr. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi, Çağdaş Yunan Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı.

Gelişmesi ve yaygınlığı ülkelerin kültür düzeyi hakkında fikir veren çocuklar için yazılmış yapıtların oluşturduğu edebiyatın gerek içeriği gerekse tanımı konusunda değişik görüşler bulunmaktadır. Çocuk edebiyatı adında ayrı bir türün olamayacağını savunanlar bulunsa da günümüzde çocuk edebiyatı yetişkinlerce de okunabilen ama özel olarak çocuklar için yazılmış kurmaca yapıtları belirtmektedir. Çocuk edebiyatı deyince çocuklara yönelik tüm kitapları bu kapsamda düşünmemek gerekir çünkü bunların içinde estetik değeri tartışmalı ya da zayıf olan ve genelde sözvarlığı da yetersiz olup belirli somut bir hedefi olmayan kitaplar da yer alır. O nedenle bu edebi tür içinde estetik değeri olan ve çocukların eğlendirilmesi yanında onların bilişsel gelişimine yani güzelliğin bilincine varmalarına, kişiliklerinin olgunlaşmasına ve özgür bir vicdan oluşturmalarına katkı sağlayan ve onlara doğru bilgiler veren kitaplar düşünülmelidir ve çocuk kitapları bu duyarlılıkla hazırlanmalıdır (Sever, 2003).

Bağımsız bir edebiyat türü olarak çocuk edebiyatının 18. yüzyılın ikinci yarısından itibaren Aydınlanma ve Fransız İhtilali'nin yaydığı fikirlerin ışığında gelişmeye başladığı kabul edilir. Bu tarihten geriye doğru gidildiğinde, Batıda, kilisenin çocukların dini kitaplar dışında kitap okumalarına karşı çıkışına tanık olunmaktadır. Bu dönem içinde çocuklara yönelik yazılan kitapların kilisenin etkisinden kurtulamadığı ve öğretici-didaktik bir nitelik taşıdıkları görülmektedir. Uzun yıllar, çocuklar, yetişkinlerin küçük birer modeli sayıldı ve onların kendine özgülükleri ancak bu yüzyılda kabul gördü ve yetişkinlerin çocuklara karşı tutumu da değişmeye ve çocuk kendi kültürel ihtiyaçları olan bir varlık olarak görülmeye başlandı. Çocuğa yönelik bu algılama değişikliğiyle birlikte çocuk korunması ve içinde yaşadığı toplum modeline uygun olarak şekillendirilmesi gereken bir varlık olarak görüldü ve bunun gerçekleştirilmesinde başvurulan araçlardan biri de onlara yönelik kitaplar özellikle de ders kitapları dışındaki yayınlardı (Kıbrıs, 2000, s. 3, Angelopoulou, 1999, s.19).

Çocuk edebiyatının gelişmesinde gözlenen gecikme kültürel ve ekonomik nedenlerle açıklanmaktadır[4]. 20. yüzyılın ortalarına kadar geçen sürede çocuklara yönelik olarak yazılan, farklı yazınsal türlerdeki kitapların içeriğine bakıldığında basıldıkları dönemde geçerli olan değerleri ön plana çıkardıkları, geleneklerin etkisinden kurtulmadıkları ve eğitici amaçlar güttükleri görülür. Bu da kitapların edebi niteliğini olumsuz yönde etkilemiştir.

Yunanistan'da Çocuk Edebiyatının gelişimine baktığımızda, Çağdaş Yunan Çocuk Edebiyatının beş dönemde incelendiği görülmektedir. Bu dönemleri şöyle sıralayabiliriz (Delonis, 1990):

I. Dönem: 1835-1858
II: Dönem: 1858-1917
III. Dönem: 1917-1940
IV. Dönem: 1940-1974
V. Dönem: 1974-günümüze

Osmanlı idaresi dönemine bu sınıflamada yer verilmese de 1835 öncesi, bu edebi tür için emekleme dönemi sayılabilir. Bağımsızlık öncesi dönemde çocukları hedef alan ya-

yınların Viyana ve Venedik'te basıldığı ve özellikle 18. yüzyılın sonlarında bugünkü Yunanistan sınırları içindeki bölgelere ulaştırıldığı görülmektedir. Bu yayınlar daha çok o tarihte Avrupa ülkelerinde çıkan yayınların çevirileri ya da uyarlamalarıdır. En çok dikkat çeken de Ezop masallarıdır. Yunanistan'ın Osmanlı Devletinden bağımsızlığını elde ettiği 19. yüzyıl ikinci çeyreğinden sonra da, batıda yaşayan Yunanlıların çabaları sonucunda basılan kitapların ülkeye getirilmesi sürmüştür. 1800-1835 yılları arasında basılan 152 yayından 21'i Ezop masallarından oluşmaktadır. İzleyen yıllarda da Panagiotis Soutsos (1806-1868), Aleksandros Rizos-Ragkavis (1809-1892) gibi şairlerin de Ezop'tan ilham aldıkları görülmektedir. 19. yüzyılın ilk yarısında Yunan edebiyatında çocuklar için yazılmış özgün eserlere rastlanmamaktadır. Bu alanda edebi değeri olan ve araştırmacılar tarafından kabul gören ilk çocuk kitabı ise 1858 yılında Leon Melas (1812-1879) tarafından yazılan *"Gerostathis"*adlı eserdir[5]. İkinci çalışma ise 1879 yılında yayımlanan Dimitrios Vikelas'ın (1835-1908) *"Loukis Laras"* adlı eseridir[6]. 19. yüzyıl içinde özellikle 1860'dan sonra çocuklara yönelik olarak yazılmış şiir derlemelerine de rastlanmaktadır (Angelopoulou, 1999, s.22 vd).

Yunan Çocuk Edebiyatı 19. yüzyılın sonlarından ve 20. yüzyılın başından itibaren ivme kazanmış ve öne çıkan isimler Grigorios Ksenopoulos (1867-1951), Aleksandros Pallis (1851-1933), Zaharias Papantoniou (1877-1940) ve Pinelopi Delta'dır (1874-1941). Bu yazarlar didaktik amaçlar gütmek yerine olayları çocukların gözüyle görmeye çalışmışlardır. Bu dönem içinde çocuk kitaplarında *Vatan-Din ve Aile* konularının egemen olduğu görülmektedir.

1940 ile 1974 yıllarını içine alan dönem 20. yüzyıl Yunan tarihinin en önemli tarihi olaylarına sahne olmuştur. Bu yıllar arasında, Yunan-İtalyan savaşı (1940), ardından gelen Alman işgali (Katohi)[7](1941-44), iç savaş (1946-49), ve 1967'den 1974'e kadar süren Albaylar Cuntası yaşanmıştır. Bu dönem içinde yaşanan olaylar çocuk edebiyatı üzerine yazan yazarların eserinde önemli bir yer tutar.

Yunanistan'da çocuk edebiyatının gelişmesi yönündeki çabalar 1960'lı yıllardan itibaren daha örgütlü bir nitelik kazanmıştır. Bunda ulusların birbirlerini çocuk edebiyatı aracılığıyla anlamalarını sağlamak amacıyla 1953 yılında 26 ülkenin katılımıyla İsviçre'de kurulan ve kısa adı IBBY *(International Board on Boks for Young People)*[8] olan *Uluslararası Çocuk Kitapları Kurulunun* 1969 yılında faaliyete geçen Yunanistan şubesi *(Kyklos tou Hellenikou Paidikou Vivliou)*[9] önemli rol oynamıştır. Bu birlik gelişmekte olan ülkelerde nitelikli çocuk kitaplarının yayımı ve dağıtımını teşvik etmekte, toplumun çocuk edebiyatına karşı ilgisini çekmek için çalışmalar yapmakta, çocuk edebiyatı alanında bilimsel çalışmaları öne çıkarmakta, çocuk kitapları fuarları düzenlemekte, gerçek ve tüzel kişilerin ulusal ve uluslararası düzeyde çocuk edebiyatı alanında işbirliğini desteklemektedir.

20.yüzyılın ikinci yarısından itibaren ve özellikle 1970-80 döneminde dünyada Çocuk Edebiyatı alanında gerek konu bakımından gerekse şekilsel unsurlar açısından önemli değişimler gözlenmektedir ve doğal olarak bunun Yunanistan'da da yansımaları görülmektedir ve ülkede Çocuk Edebiyatının son dönemde bir yükseliş trendi içinde ol-

duğu söylenebilir. Çocuklara yönelik yayınların sayısında yaşanan sürekli artış bunun göstergesidir. Ancak Yunanlı yazarlar, yaygın dillerde yazılan çocuk kitaplarının aksine, Yunanca yazılan kitapların sadece % 2 gibi düşük bir düzeyde yabancı dillere çevrilmesinden yakınmaktadır, oysa Yunanistan'da her yıl yayınlanan çocuk kitaplarının neredeyse % 45'i başka dillerde yazılmış eserlerin Yunanca çevirilerinden oluşmaktadır (Petrovits-Androutsopoulou, 1990, s.31 vd.)

Çocuk edebiyatının gelişimine ve ağırlıklı olarak Yunanistan'daki duruma ana hatlarıyla değindikten sonra inceleme konumuzu oluşturan çocuk romanının türü üzerinde duralım.

İnceleyeceğimiz roman, bir tarihsel romandır. Bu roman türünün ilk örneklerini İskoç yazar Walter Scott'un (1771-1832) verdiği konusunda edebiyat bilimcileri ve eleştirmenler görüş birliği içindedir. İlk tarihi roman örneği olan *Waverley* ve *İvanhoe* adlı romanlar Scott'un en önemli eserleri arasında yer alır. Tarihsel romanın bir yerde babası sayılan Walter Scott kendinden sonraki dönemde bu tür romanların yazarları tarafından örnek alınmıştır (Kallergis 1999, s.116; Göğebakan 2004, s.24).

Tarihsel roman için şu tanım verilmektedir (Çetin, 2005, s.221):

"Geçmişte belirli bir zaman diliminde olup bitmiş olayların, yaşantıların, belirgin dönemlerin, önemli kişilerin hayat hikayelerinin, tarihi gerçekliğe bağlı kalınarak, romancının hayal gücünde zenginleştirilip yeniden üretildiği metindir. Tarihi romanda olaylar ve kişiler tarihten alınır ancak bunlar olduğu gibi nakledilmek yerine belirli bir amaca göre yeniden düzenlenir, canlı yaşantı sahnesine dönüştürülerek sunulur."

Tarihsel romanda kişiler yaşamış kişilerdir. Romanda bilenen bir şahsiyet roman kahramanı olacaksa yazar dikkatli olmalı ve hiç kimsenin aksini iddia edemeyeceği belgelere dayanmalıdır. Bu tür romanlarda toplumların ya da ülkelerin geçmişinde önemli yer etmiş tarihi dönemlere yer verilir. Bir romanın tarihsel roman sayılması için romanın yazılma anı ile konu edilen tarihi dönem arasında belirli bir sürenin bulunması gerekir.

Tarihsel romanın tarihle yakın bir ilişkisi vardır. Fakat romancı amaçları açısından tarihçiden farklılaşır. Tarihçi olmuş olan olayları anlatır, yeni bilgilere ulaşmaya çalışır ve geçmişe ilişkin bilgilerimize yeni bir şeyler katma çabasındadır, neden ve sonuç ilişkisi üzerinde durur ve incelediği dönemi nesnel biçimde yansıtmaya çalışır. Romancı ise olayın ya da olayların görünen yüzünün ardında ele aldığı dönemin nabzını tutmaya çalışır ve geçmişi farklı bir şekilde algılar. Romancı hayal kurma hakkına sahiptir fakat bunu yaparken kesin olarak bilinen tarihi gerçeklere aykırı bir kurgulama yapamaz. Tarihsel romanın yazımında tarihle kurmaca arasındaki hassas dengenin korunmasına dikkat etmek gerekir. Başarı, tarihsel gerçeklikle fantastik olanın dengeli bir şekilde birleştirilmesindedir. İster yetişkinlere ister çocuklara yönelik olsun başarılı bir tarihsel romanın yazımı, tarihsel olayların dikkatlice incelenmesini gerektirir[10].

Çağdaş Yunan edebiyatında tarihsel romana baktığımızda, 1830-1880 yılları arasında yazılanlarda ve II. Dünya Savaşı yıllarında ülkede yaşanan Alman işgalinin (1941-44) ardından yazılan tarihsel romanlarda konuların daha çok IV. Haçlı seferi (1204) ve onu

izleyen Latin istilası ve adından gelen "Turkokratia" olarak bilinen Osmanlı egemenliği döneminden ve Yunanistan'ın bağımsızlık savaşından alındığı görülür. Gençlere yönelik tarihsel romanlarda ise konu yelpazesi oldukça geniştir ve konular antik dönemden başlayarak yakınçağda yaşanan olaylara hatta II.Dünya Savaşına ve 1967-74 yılları arasındaki Albaylar Cuntasına kadar uzanmaktadır.

Yunanistan'da 1970'lerden sonra çocuklara yönelik tarihsel romanların yazımında şaşırtıcı boyutlarda bir artış gözlenmektedir. Bunda geçmişi bilmenin ulusal bilinci güçlendirdiği ve bunu başarmanın en iyi yolunun da tarihsel roman yoluyla olacağı yargısının etkili olduğu düşünebilir. Böylece tarihsel olaylara yönelik bilgiler romanın kurmaca dünyasında daha kolay içselleştirilmekte ve bir yerde ders kitaplarını takviye edici bir işlev de görmektedir. Çocuk edebiyatı alanında tarihsel roman türü ile öne çıkan Yunanlı yazarlar arasında Pinelopi Delta, Georgia Tarsouli, Maroula Kliafa, Nitsa Tzortzoglou ve Tzortz Sari'nin adlarından söz edilebilir.

Tarihsel romanın özellikleri üzerinde kısaca durduktan sonra inceleme konumuz olan Alki Zei'nin *"Petro'nun Uzun Gezintisi"* adlı romanının incelemesine geçebiliriz. Roman ilk yayımlandığı 1971 yılından beri 15 ülkede basılmış, 13 dile çevrilmiş ve Yunanistan'da üç yüz binin üzerinde satarak Yunanistan için eşine az rastlanır bir başarı grafiği çizmiş ve günümüzde de hala aynı ilgiyle okunmaktadır.

Romanın yazarı hakkında kısaca bilgi vermek gerekirse, Alki Zei 1925 yılında Atina'da doğmuş ve çocukluk yıllarını Sisam adasında geçirmiştir. Atina Edebiyat Fakültesinde ve Atina Devlet Konservatuarı Drama Okulunda okumuş daha sonra Moskova Sinema Enstitüsünde senaryo yazarlığı eğitimi almış. Daha ortaokul öğrencisiyken kukla tiyatrosu için oyunlar yazmaya başlamış. 1954-64 yılları arasında siyasi mülteci olarak Moskova'da yaşamış. 1964'de ailesiyle Yunanistan'a dönmüş ancak 1967'deki Albaylar Cuntasıyla birlikte tekrar yurt dışına çıkarak demokrasi egemen olana kadar Paris'te yaşamıştır.

Alki Zei, Yunan çocuk edebiyatına yenilikçi bir soluk getiren yazarlar içinde yer alır. Eserlerinde ele aldığı konular daha çok kendi yaşamının izlerini taşımakta ve evrensel niteliktedir. Alki Zei, Yunanistan'da çocuklar için toplumsal ve politik içerikli roman yazan ilk yazardır ve bu tercihinden dolayı da eleştirilmiştir. Eserlerinde ele aldığı konular romanların yayımlandıkları dönem açısından öncü niteliğinde olup Çağdaş Yunan Çocuk Edebiyatına yeni bir boyut katmış ve yeni açılımlar yaratmıştır. Yazar politik bir söyleme sahip olmakla eleştirilmiş ancak kendisi bunu kabul etmeyerek eserlerinde sadece olayların yaşandığı dönemi yansıttığını ileri sürmüştür. Yazarın tüm romanları otobiyografik unsurlar içermektedir ve kendisi zaman zaman verdiği mülakatlarda bunu itiraf ederek yaşamadığı bir şeyi anlatmasının mümkün olmadığını ve hareket noktasının her zaman yaşanmış bazı olaylar olduğunu ifade etmektedir (Gkliaou, 1993; s.22). Yazar romanlarında güncel konulara yer vermekte ve okuyuculara, ele aldığı dönemde var olan şartlar ve insanların verdikleri yaşam mücadelesini anlatmaktadır. Metinlerinde mevcut siyasi ve toplumsal şartlardan kaynaklanan pek sevimli sayılamayacak yaşam koşulları yansıtılmaktadır ve bu şartların iyiye doğru olmak üzere ortadan kaldırılmasına dönük bir mücadele ruhu işlenmektedir.

Alki Zei'nin çocuklar için yazdığı kitaplar 20 dile çevrilmiştir. Yazar gerek Yunanistan'da gerekse ülke dışında en çok okunan yazarlardan biridir (Gkliaou 1993, s.176). 1966 yılında yayımlanan ve II. Dünya Savaşı öncesi Metaksas diktatörlüğü dönemindeki çocukluk anılarını dile getirdiği ve otobiyografik bir nitelik taşıyan ve 1963 yılında çıkan ilk romanı *"Vitrindeki Kaplan"* 1989 yılında Türkçeye çevrilmiş ve yetişkinlere yönelik olan, 1987 yılında yayımlanan *"Aşil'in Nişanlısı"* adlı romanı ise 1997 yılında Türk okuyuculara ulaşmıştır[11]. *"Petro'nun Uzun Yolculuğu"* adlı 1971 yılında yayımlanan romanı ise ABD'de 1973 yılında, İngilizceye çevrilmiş en iyi yabancı çocuk romanı ödülü olan *"Mildred L. Batchelder"* ödülünü almıştır.

İnceleme konumuzu oluşturan *"Petro'nun Uzun Yolculuğu"* başlıklı romanda yazar, Alman işgali altındaki Yunanistan'ın o zorlu dört yılını anlatmaktadır. Romanın ana karakterini oluşturan 10 yaşlarındaki Petro'nun gözünden işgal yıllarının o korkunç yüzü ortaya konurken, orta halli kentli bir ailenin evinde ve Atina'da işgalin yarattığı etkiler her yönüyle ve olabildiğince gerçekçi bir şekilde hikaye edilmektedir. Okuyucu iyi yapılandırılmış bir romanın kurgusu içinde ana karakterin gözünden işgal döneminde toplumsal kurumlar ve roman kahramanlarının karakterlerinde yaşanan trajik dönüşümlere tanıklık etmektedir. Örneğin: Roman kahramanının annesi kıtlık baş gösteren kentte yiyecek yokluğu nedeniyle çekilen sıkıntılarla baş edebilmek için farklı bir anne kimliğine bürünmekte ve olabildiğince tasarruf yapmaya çalışmaktadır. Babası ise işini kaybetmiş ve çaresizlik içinde eve kapanmış ve yaşadıklarının baskısı nedeniyle etrafında olup bitenlere tepkisiz kalarak pasif bir tutum içindedir. Büyükbabası ise hayatta kalabilmek için hırsızlık ve dilencilik yapmaktadır. Diğer taraftan kız kardeşi ise savaş ortamında ergenlik döneminin hayallerinin yıkılıp beklentilerinin boşa çıktığını ve savaşı izleyen işgal ortamında bunların yerini korku, güvensizlik, yokluk, açlık ve hayatta kalma mücadelesinin aldığını görmektedir.

Okuyucu olay örgüsü içinde Modern Yunanistan tarihinin en zor dönemlerinden biri olan Alman işgalini ve ardından gelen kurtuluşu adım adım izleme fırsatı bulurken patlayacak olan iç savaşın kıvılcımlarını da görür gibi olmakta ve o günleri adeta yeniden yaşamaktadır.

Daha önce savaşı sadece okuduğu kitaplardan bilen ve gerçek savaş olgusuyla 10 yaşında tanışan roman kahramanı Petro'ya daha yakından baktığımızda, onun büyüdükçe çevresinde olan bitenleri daha iyi anlamaya başladığını, olgunlaşarak vatansever bir çizgide olayları kendi bakış açısıyla değerlendirdiğini ve işgale karşı sürdürülen direnişte kendi payına düşeni yapmaya çalıştığını görüyoruz. O arkadaşlarıyla sürekli sokaklarda dolaşırken biz de işgalin sokağa yansımalarını izleme fırsatı buluyoruz, diğer taraftan direnişçilerin mesajlarını taşımasına, arkadaşlarıyla gizlice duvarlara işgal karşıtı sloganlar yazmasına, Atina'da yapılan gösterilere katılmasına, Alman askeri araçlarının geçtiği yollara çiviler koyarak lastiklerini patlatmasına ve gücü ölçüsünde direnişçilere yardım edişine tanık oluyoruz. Savaş sona erdiğinde ise O artık 14 yaşına basmış bir ergen olarak karşımıza çıkıyor.

Roman, Direniş (9-88 s.), Açlık (89-150 s.), Yoksullara Yemek (Tayın) (151-186) ve

Özgürlük ya da Ölüm 1(87-263) olmak üzere dört ana bölümden oluşmaktadır.

Yazar romanda gözlemci anlatıcı tipini tercih etmiştir. Anlatıcı olaylarla doğrudan ilgisi olmayan biri olarak karşımıza çıkmakta ve romanın çocuk kahramanının gözünden gelişmeleri izlemektedir. Anlatımla diyalogun bağdaştırıldığını ve yazarın diyalog unsuruna oldukça geniş yer verdiğini görmekteyiz. Romanın toplam 242 sayfasından yaklaşık 49'unda yani %20'sinde diyaloga yer verildiği görülmektedir. Romanın konusu yukarıda değindiğimiz gibi II. Dünya Savaşında Yunanistan'da yaşanan Alman işgalidir. Ana izlek de kahramanın ailesi odak olmak üzere işgalin getirdiği sıkıntılar ve bunların insanların günlük yaşamlarına yansımalarıdır. Romanda nesnel zaman 1940-44 arası yıllardır. Romanda mekan ana karakterin ailesiyle birlikte yaşadığı evi ve Atina kentidir. Romandaki kişiler kadrosu oldukça kalabalıktır. Bunların başlıcaları ana karakter Petro, kızkardeşi Antigoni, annesi, babası, dedesi, okuldan arkadaşı Sotiris, diğer arkadaşları ve sürgündeki Yunan Hükümetinin bulunduğu Mısır'a, İngilizlerle birlikte Almanlara karşı savaşmak için giden amcaları Angelos'dur. Romanın ana karakteri Petro, romanın hitap ettiği yaş grubundaki okuyucular için örnek bir kişi olarak sunulmuştur. Apartmanlarına yerleşen Alman subay ve onunla evlerini paylaşan komşuları ve karaborsa yoluyla savaş koşullarında zenginleşen mahallenin esnafı ise olumsuz kişiler olarak karşımıza çıkmaktadır. Yazar kişileri tarafsız biçimde sunmaya çalışarak onların okuyucu tarafından değerlendirilmesini tercih ediyor.

Romanın kurgulama tekniğine bakıldığında yazarın roman kurgusunun tamamını göz önünde tutarak romanın adını koyduğunu söyleyebiliriz. Yazar romana ana karakterin adını verirken romanın olay örgüsünün zaman itibarıyla sınırlarına da göndermede bulunmuş ve gezintiye simgesel değerler de yükleyerek romanının adını *"Petro'nun Uzun Gezintisi"* olarak koymuş.

Romanın olay örgüsüne bakıldığında yazarın klasik roman kurgulama tekniğine uygun olarak zaman dizimsel olay zincirini esas aldığını görmekteyiz. Yazar olayları bir takvime bağlı olarak ardı ardına anlatmaktadır. Eserin tarihsel bir roman olması da dikkate alınarak tarihi olayları şöyle sıralamak mümkün:

- 28 Ekim 1940 tarihinde Mussolini'nin idaresindeki İtalya, Yunanistan'dan, İtalyan ordularına güneye geçiş izni vermesini ister. Bu ülkenin egemenliğini kendi eliyle İtalya'ya teslim etmesinden başka bir şey değildir.
- Yunanlılar buna olumsuz yanıt verirler ve İtalya Yunanistan'a savaş ilan eder.
- Yunan ordusu Arnavutluk cephesinde İtalyanları hezimete uğratır ve Arnavutluk içlerine kadar ilerler.
- 27 Nisan 1941'de Almanya, müttefikleri İtalya'ya yardım etmek üzere kuzeyden Yunanistan'a saldırır.
- Yunanlılar direniş gösterse de Hitler Almanya'sının güçlü ordularını durduramazlar ve Yunanistan işgal edilir.
- İşgal yıllarında ağır geçen kış koşulları ve açlık pek çok insanın ölümüne neden olur.
- Özellikle Atina'da halka yiyecek karne ile verilir ve Kızılhaç'ın girişimleriyle yemek dağıtılmaya başlanır.

• Atina'da Akropolde dalgalanan Alman bayrağı bir 1941 yılının bir Mayıs gecesi direnişçiler tarafından indirilir.

• Savaş Afrika'ya da yayılır.

• 12 Ekim 1944'de Yunanistan'da işgal sona erer, Almanlar çekilir ve herkes sokaklara dökülerek kurtuluşu kutlar.

Roman dil açısından değerlendirildiğinde oldukça yalın bir dil kullanıldığı görülmektedir. Romanda, yukarıda da değindiğimiz gibi karşılıklı konuşma motifinin öne çıkması sonucunda yazar olayları kahramanların ağzından görüldükleri gibi sunmaktadır ve bunun sonucunda anlatım günlük konuşma dilinin özelliklerini taşımaktadır. Yazar hitap ettiği okuyucu kitlesinin düzeyine uygun bir dil kullanmaktadır diyebiliriz.

İşgal süresince Almanların sabotaj olaylarına karşı misilleme amacıyla buğday stoklarını Yunanistan'dan götürmesi ve 1941-42 kışının çok ağır geçmesi sonucunda yetersiz beslenmeyle birlikte Atina'da ve diğer kentlerde binlerce kişi açlıktan ölmüştür. Yapılan tahminlere göre Atina dahil büyük kentlerde açlıktan ölenlerin sayısı 300.000[12] dolayındadır. Yaşanan bu açlıkla ilgili olarak romanda çarpıcı anlatımlar yer almaktadır. Bunlara şu pasajları örnek verebiliriz:

"Herkes kışın baş göstermesi beklenen açlıktan söz ediyordu. Petro ve Sotiri bu açlığın şu anda yaşadıklarından daha farklı nasıl olabileceğini tahmin etmeye çalışıyorlardı. Şimdi de karınlarını doyuramıyorlardı. (...) Sofrada ikinci kez yemek isteyemiyordun doymak için çorbanın içine bol bol ekmek de atamıyordun."

-Bir gün annem: "Bir somun ekmeğe karşılık bir fistan öreceğim günler uzak değildir" dedi. (s. 81)

[...]

...Her gece annesi onlara lezzetsiz koyu bir çorba yapıyordu. Fakat ne kadar eleştirseler de karınlarını az çok doyuruyordu. Çorbayı ekmesiz yiyorlardı. Sadece büyükbabaları öğleden biraz ekmek bırakarak onu geveliyordu. Karne ile aldıkları ekmek kişi başına 40 dirhemdi[13]*. Yumurta sarısı renginde ve hamur gibiydi. Bir yağlı kağıt üzerinde pişiyordu kağıttan ayırmaya çalıştığında bütün alt kabuğu gidiyordu o nedenle onu kağıdıyla yemek zorunda kalıyordun.* (s.98)

....Annesi, ekmeği fırından alır almaz evdeki herkese payına düşeni bir beze sararak veriyordu. Petro evde olduğu süre içinde sık sık gidip kendi payına düşen ekmek diliminden bir parça koparıyordu ve yemek saati geldiğinde yiyecek bir yudum ekmeği kalmıyordu. Her defasında yemek saatine kadar payına düşen ekmeğe dokunmayacağına dair kendine söz verse de, sözünde duramıyordu. Ailenin diğer üyeleri öğlen yemeğinde ekmeklerini bir çırpıda tüketiyorlardı sadece dedesi akşam için bir parçacık saklıyordu...

Arkadaşı Sotiris Petro'ya seslendi:

-Koş! Köşede ölmüş birisi var..., açlıktan öldüğü söyleniyor. (s.98)

[...]

-Söylediklerine göre Kilisenin önünde de açlıktan üç kişi düşmüş. Birisi ölmüş. Gidip bakalım. (s.99)

[...] Fırıncının kızlarına fırın duvarında asılı duran Rus Çarının portresinden dolayı

küçük çariçeler diyorlardı. Fırıncı şimdi mahallenin gerçek çarı olmuştu çünkü un çarın hazinelerinden bile değerli hale gelmişti. Nereden buluyordu ekmek için unu? Bazıları İtalyanlarla işbirliği yaptığını, kimileriyse Almanlarla işbirliği yaptığını söylüyordu. Gri yuvarlak ekmekler yapıyordu ve bunların tanesini bir altın lira karşılığında gizlice satıyordu ...

Herkes varını yoğunu ekmek almak için satıyordu, fırıncı da bütün bunları kızları için satın alıyordu. (s.103)

Sotiri'nin büyükannesi ölmüştü fakat cenaze töreni yapılmayacaktı. Çünkü onu papazla defnetmeleri durumunda defin izni almaları gerekecekti ve ekmek karnesini de iade etmeleri gerekecekti. Onu gizlice defnetmeleri halinde Sotiri ve annesi büyükannelerinin payına düşen ekmeği de alabileceklerdi. Komşuların ölümden haberdar olmamaları için bir kuklaya büyükannesinin giysilerini giydirerek onu yola bakan pencere kenarına oturttular. Başı da aşağı doğru eğikti, görenler bir şeyler diktiğini zannedeceklerdi. Sotiri'nin büyükannesi hiç sokağa çıkmıyordu böylece öldüğünü kimse fark edemeyecekti. (s.142)

Bu alıntılar açlığın boyutları hakkında kanaat oluşturmamıza yardımcı olabilir. O yıllarda Türkiye'den "Kurtuluş" adlı kuru yük gemisiyle Türk Kızılay'ı tarafından Yunanistan'a ve özellikle de Atina halkına yapılan gıda yardımlarını hatırlamakta yarar var[14].

II. Dünya Savaşı sırasında, Almanlar işgal ettikleri ülkelerde yaşayan Yahudileri bilindiği üzere trenlerle toplama kamplarına götürmüşler ve orada da onları topluca katletmişlerdir. Bu uygulamadan Yunanistan Yahudileri de nasibini almıştır. Özellikle Selanik kentinde Osmanlı döneminde Yahudiler sayıca çoğunluğa sahiplerdi. Mübadele ile Türkler Anadolu'ya geçince Selanik Yahudileri burada kalmıştı. Alman işgal sırasında tahminlere göre kentteki elli bin dolayındaki Yahudi toplama kamplarına götürülmüş ve bunlardan ancak iki bin dolayında kişi hayatta kalmayı başarmıştır. Bu uygulama Atina'da yaşayan Yahudileri de içine almış ve romanda bu olaya yer verilmektedir. Aşağıda konu ile ilgili bir bölümün çevirisi verilmektedir:

(Rita Yahudi bir ailenin kızıdır ve roman kahramanı Petro'nun kız kardeşinin de arkadaşıdır, annesi çok cimridir ve kızının, ellerindeki giyeceklerin bir kısmını muhtaç olan Yunanlı arkadaşlarına götürmesine izin vermez. Bunun üzerine kızı şöyle der:)

-Bakalım annem, hepimizi buradan götürdüklerinde, bu kadar ayakkabıyı ne yapacak?

-Hepimizi derken kimleri? Diye sordu Petro.

-Yahudileri, dedi dönerek Rita. Almaların diğer ülkelerde neler yaptıklarını duymadınız mı? Bizim de sıramız gelecek elbette.

Odaya bir sessizlik hakim oldu. (s.171)

Almanlar Atina'da yaşayan Yahudilerden gidip emniyete kayıtlarını yaptırmalarını isterler. Rita ailesini gizlenmeye ikna edemeyince arkadaşlarının yardımıyla bir eve gizlenir. Ailesi ise diğerleri gibi kaydolur ve her sabah gidip orada olduklarını emniyete bildirirler:

Annesi gizlenmek sözcüğünü duymak bile istemiyordu. Evini ve eşyalarına nereye

bırakacağını düşünüyordu. Gece gündüz eve kimsenin girip çıkmadığını fark ederlerse hırsızlar girebilirdi. Ayrıca eziyetin sadece gidip orada olduklarını beyan etmekten ibaret olduğuna inanıyordu. Annesinin tüm itirazlarına rağmen Rita bir eve gizlendi. Bir sabah Yahudiler yoklama için gittiler ve bir daha asla geri dönmediler. Onları kapalı vagonları olan trenlere yüklediler ve bilinmeyen bir yere götürdüler. Rita'nın ailesi de ortadan kayboldu, ayağı kesik olan Morris de yok oldu gitti. Evlerine Almanlar girdi ve ne var ne yok her şeyi alıp götürdüler....(s.240-241).

Alki Zei, ele aldığımız bu romanında hedef kitlesi olan çocuklara, romanın kurgusu içinde, ülkelerinde II. Dünya Savaşı sırasında yaşananları çok yalın bir şekilde anlatırken onların o dönemi belleklerinde tüm çıplaklığıyla canlandırmalarına fırsat yaratmaktadır. Sonuç olarak çocuklara yönelik tarihsel romanın amacına ulaştığını ve onlara tarih bilinci kazandırmakla da işlevini yerine getirdiğini söyleyebiliriz.

DİPNOTLAR

1 Roman, İngilizceye "Petro'nun Savaşı" olarak çevrildiğinden bu başlık tercih edilmiştir.

2 Zei Alki, **Vitrindeki Kaplan**, çev. Niki Stavridi, Boyut Yayınları, İstanbul, 1989.

3 Zei Alki, **Aşil'in Nişanlısı,** çev. Kriton Dinçmen, İletişim Yayınları, İstanbul, 1997.

4 Matbaanın icat edilmesinden önce kitap hazırlanması zaman alan ve oldukça pahalı bir işti o nedenle sadece eğitim amaçlı kitaplar hazırlanıyordu, ayrıca okuma yazma bilen çocuk sayısı da azdı. Matbaanın icat edilmesinden sonra da çocuklara yönelik ders kitabı dışında yayınların basılması için daha üç yüzyıl beklemek gerekti çünkü ancak 18. yüzyılda eğitimin kitlesel bir nitelik kazanması ve yaygın bir kitap pazarının oluşmasıyla birlikte çocuklara yönelik kitapların üretimi de ekonomik açıdan karlı bir iş haline geldi. Bu yüzyıl içinde ilk kez Londra'da 1748 yılında kurduğu yayıneviyle çocuğun yaş ve ilgi düzeyini dikkate alıp kitap yayınlayan kişi John Newberry'dir (1713-1736). Ülkeler arasında gözlenen tarihsel, kültürel ve ekonomik farklılıklar da çocuk edebiyatının ülkeden ülkeye gelişimini ve çocuklara yönelik kitapların içeriğini etkilemiştir (Angelopoulou, 1999, s.20).

5 Eserin tam adı: "**Gerosthatis ya da Çocukluk Yıllarımın Hatıraları**'dır". Bu eser dönemi için öncü sayılsa da didaktizmin çok ön plana çıktığı görülmektedir.

6 Yunanlıların bağımsızlık savaşı yıllarında Sakız adasından bir ailenin hikayesini anlatan bu eser o dönemde büyük bir başarı göstermiş ve yedi dile çevrilmiştir.

7 Her ne kadar Alman işgali dense de, Alman orduları karşısında ülkenin kuzeyindeki savunma hatlarının yarılmasından sonra Yunanistan üçlü bir işgale maruz kalmıştır. Almanlar dışında, müttefikleri Bulgaristan ve İtalya da işgale katılmışlardır. Bulgaristan Makedonya'da Struma (Strimonas) nehri ile Karasu (Nestos) arasında kalan bölgeyi işgal etmiş ancak daha sonra Bulgar işgali, Thasos ve Semadirek (Samothraki) adalarını da içine alacak şekilde Dedeağaç kentine kadar uzanmıştır. Almanlar Meriç (Evros) bölgesinin, daha doğrusu Türkiye ile sınırı teşkil eden Evros ilinin 3/2'sini, Orta ve Doğu Makedonya'yı, bazı Ege adalarını ve Atina çevresi ile Girit adasını işgal etmiş. Ülkenin kalan bölgeleri ise İtalyanların denetimine geçmiştir. Alman orduları 27 Nisan 1941 tarihinde Atina'yı işgal etmiş ve bu işgal 12 Ekim 1944 tarihine kadar sürmüştür.

8 www.ibby.org

9 www.greekibby.gr

10 Romancı yazacağı dönemi ne kadar iyi irdelerse o kadar inandırıcı olur. Romancı yazacağı

dönemin tarihini çok iyi bilmenin yanında yazma konusunda da beceri sahibi olmalıdır dolayısıyla roman yazma tekniklerini de iyi biliyor olmalıdır. Yazarın ele aldığı dönemi ve olayların geçtiği ortamı inandırıcı bir şekilde canlandırması tarihsel roman için olmazsa olmazlardandır ancak tarihsel dönemle romanın yazıldığı dönem arasındaki ortak noktaları da bulmalıdır, yoksa roman kahramanlarıyla okuyucu arasında bir uçurum oluşur. Romancının okuyucuyu hayal dünyasındaki yolculukta sürükleyebilmesi için sadece tarih bilmesi yetmez bir söz ustası olarak da kendini kanıtlamalıdır (Kallergis 2000, s.121 vd.).

11 Yazarın diğer romanları ise şunlardır: Platon Amca (1975, Rayların Yakınında (1977), Küçük Postallar ve İskarpinler (1977), Nisan Ayının Bir Pazar Günü (1981), Hannibal'ın Ayakkabıları (1982), Mor Şemsiye (1995, Yalancı Büyükbaba (2007).

12 Bu rakam Yunanistan'da Lise 3. sınıf tarih ders kitabında yer almaktadır (s. 274) bkz. kaynakça. Sözkonusu kitabın ilgili bölümünde, 1941-42 kışında yaşananlar, kaynak niteliği taşıyan belgelere ait metinlerle de desteklenmektedir.

13 Dirhem , okkanın dört yüzde birine eşit olan, 3,207 g'lık eski bir ağırlık ölçüsü (TDK sözlüğü).

14 http://www.byegm.gov.tr/yayinlarimiz/ANADOLUNUNSESI/151/AND8.htm, bu internet adresinde "Türk Kızılayı tarafından Yunanistan'a sağlanan yardımlar" başlığı altında o tarihte açlık ve sefalet içindeki Yunan halkına yapılan yardımlar ayrıntılı olarak verilmektedir.

KAYNAKÇA

-ANGELOPOULOU Vito. (1999), *İ Helliniki Logotehnia ya Paidia Kata To 19o aiona*, **Helliniki Paidiki Logotehnia, to Parelthon, Paron, to Mellon tis** (*19. yüzyılda Yunan Çocuk Edebiyatı*- Yunan Çocuk Edebiyatı, Dünü, Bugünü ve Geleceği içinde s.19-31 arası), Ellinika Grammata Yayını, Atina, 1999.

ÇETİN, Nurullah, **Roman Çözümleme Yöntemi,** Öncü Kitap, Ankara, 2005.

DELONİS, Antonis, **Helliniki Paidiki Logotehnia 1835-1985. Apo tis Protes Rizes Mehri Simera** *(Yunan Çocuk Edebiyatı 1835-1985 Başlangıcından Günümüze Kadar)*, İraklitos Yayınları, Atina, 1999.

DİLİDÜZGÜN, Selahattin, **Çağdaş Çocuk Yazını,** Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2000.

GKLİAOU, Y. Nikoletta, **Oikogeneia kai Scholeio sta Erga tis Alkis Zei** *(Alki Zei'nin Eserlerinde Aile ve Çocuk)*, Atina Üniversitesi, Yayımlanmamış Doktora Tezi, 1993.

GÖĞEBAKAN, Turgut, **Tarihsel Roman Üzerine,** Akçağ Yayınları, Ankara, 2004.

KIBRIS, İbrahim, **Uygulamalı Çocuk Edebiyatı,** Eylül Yayınları, Ankara,2000

KALLERGİS, İraklis, *To İstoriko Mithistorima kai i Syghroni Neaniki Mas Logotehnia*- **Helliniki Paidiki Logotehnia, to Parelthon, Paron, to Mellon tis** *(Tarihsel Roman ve Çağdaş Genç Edebiyatımız- Yunan Çocuk Edebiyatı, Dünü, Bugünü ve Geleceği, içinde s.115-127 arası)*, Ellinika Grammata Yayını, Atina, 1999.

MİTROPHANİS, A. Yannis, **To Istoriko Mythistorima ya Paidia kai Neous Kata tin Periodo 1900-1980 Ta Prosopa kai Prosopeia** *(Çocuklar ve Gençler İçin Tarihsel Roman 1900-1980) Karakterler ve Maskeler)* Girit Üniversitesi, Yayımlanmamış Doktora Tezi, 2001

PETROVİTS-ANDROUTSOPOULOU, Loti, **İ Paidiki Logotehnia stin Epohi Mas** *(Günümüzde Çocuk Edebiyatı)*, Kastanioti Yayınları, Atina, 1990.

SEVER Sedat, **Çocuk ve Edebiyat,** Kök Yayıncılık, Ankara, (2003).

SKOULATOU V., -DİMAKOPOULOU N.,- KONDİ S., **Historia Neoteri kai Syghroni ,** *(Yeni ve Yakınçağ Tarihi) 3. cilt, Lise 3.* Eğitici Kitaplar Yayın Kurumu, Atina, 1990.

ZEİ, Alki, **O Megalos Peripatos tou Petrou** *(Petro'nun Uzun Gezintisi)*, Kedros Yayınları, Atina, 1987.